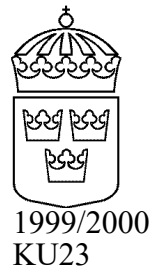

Konstitutionsutskottets betänkande

1999/2000:KU23

Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap.
12 § tredje stycket regeringsformen i visst fall
(bet. 1999/2000:KU15)

Bakgrund

Enligt 3 kap. 2 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Det allmänna skall eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet. Av samma kapitel 3 § framgår att i fråga om sådana begränsningar i sändningsrätten gäller vad som föreskrivs om begränsningar i 2 kap. 12 § andra–femte styckena regeringsformen.

Enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skall förslag till lag som begränsar vissa friheter eller förslag till lag om ändring eller upphävande av sådan lag, om den ej förkastas av riksdagen, på yrkande av lägst tio ledamöter vila i minst tolv månader från det att det första utskottsytttrandet över förslaget anmäldes i riksdagens kammare. Utan hinder härav kan enligt samma stycke riksdagen anta förslaget, om minst fem sjättedelar av de röstande förenar sig om beslutet.

Konstitutionsutskottet prövar enligt 2 kap. 12 § femte stycket regeringsformen för riksdagens vidkommande om tredje stycket i samma paragraf är tillämplig i fråga om visst lagförslag.

Lagförslagen

Konstitutionsutskottet har i betänkandet 1999/2000:KU15 Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor föreslagit att riksdagen antar i proposition 1999/2000:55 Kommersiell lokalradio framlagda förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262), lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område, lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område, lag om ändring i lotterilagen (1994:1000), lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450) och lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844). Betänkandet anmäldes i kammaren den 7 april 2000.

Lagförslagen har fogats till detta betänkande som bilaga.

Regeringens lagförslag innebär att det uppställs nya villkor för den kommersiella lokalradion, bl.a. i form av nya förutsättningar för att få tillstånd, ändrade koncessionsavgifter och ändrade tillståndsperioder. Fyra av lagförslagen innehåller endast följändringar till de två övriga lagförslagen.

Yrkandet

I en skrivelse som kom in den 12 april 2000 har tio ledamöter begärt att de i konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU15 framlagda förslagen med anledning av proposition 1999/2000:55 jämlikt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skall vila i minst tolv månader. Kammaren har samma dag beslutat att hänvisa lagförslagen till konstitutionsutskottet för sådan prövning som avses i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen.

Utskottets bedömning

I de lagförslag som har lagts fram i proposition 1999/2000:55 finns en rad föreskrifter som rör begränsningar av rätten att sända radio, såsom villkor och tillstånd för att sända. Det gäller främst förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område, där samtliga bestämmelser utom 6 § kan anses utgöra sådana begränsningar som kan omfattas av det särskilda förfarandet. När det gäller förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) kan 1 kap. 5 §, 2 kap. 1-2 §§, 3 kap. 1 §, 5 kap. 4-11, 13-20 §§, 6 kap. 7 a-7 b §§, 10 kap. 9 § första stycket 1, 11 kap. 1 och 5 §§ samt ikraftträdandebestämmelsen och punkterna 2 och 3 a-d och 4 i övergångsbestämmelserna anses utgöra sådana begränsningar. Detta gäller också förslagen till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262), förslaget till lag om ändring i lotterilagen (1994:1000) och förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450). Lagförslagen i proposition 1999/2000:55 innehåller därtill bestämmelser om förfarande inklusive överklagandebestämmelser vilka i princip är sådana att de i sig faller utanför det särskilda förfarandet. Det gäller förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden samt när det gäller förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) 1 kap. 6 §, 2 kap. 4 §, 5 kap. 1-3, 12 §§ och 9 kap. 7, 10-11 §§, 10 kap. 9 § första stycket 7-10 och andra stycket samt 13 kap. 1 a och 3 §§ samt punkten 3 e i övergångsbestämmelserna.

I förarbetena till regeringsformens bestämmelser om det särskilda förfarandet (SOU 1978:34) redovisas bl.a. vilka slag av bestämmelser som bör anses vara rättighetsbegränsande. I detta sammanhang tillfogas följande praktiska förbehåll.

Det kommer naturligtvis att inträffa att en lagändring berör både stadganden som omfattas av det särskilda förfarandet och annat stadgande, varvid alla ändringar hänger samman med varandra. Om då yrkande om det särskilda förfarandet förs fram i riksdagen får det i praktiken den effekten att också de andra stadgandena kommer att omfattas av det särskilda förfarandet. Det blir ju ingen mening med att besluta om dem för sig, eftersom beslutet då måste

föres med villkoret att också de övriga bestämmelserna sedermera antas. Med de gränsdragningsprinciper som skisserats i det föregående kommer emellertid många ändringar i rättighetsbegränsande lagar att kunna ske med tillämpning av vanligt lagstiftningsförfarande.

Som framgår av vad tidigare sagts är det enligt utskottets mening uppenbart att vissa av bestämmelserna i de aktuella lagförslagen är sådana att de tagna för sig inte faller inom ramen för det särskilda förfarandet enligt 2 kap. 12 § regeringsformen. Emellertid är bestämmelserna av sådan karaktär att de är helt avhängiga av att lagarnas övriga bestämmelser träder i kraft. Enligt utskottets mening saknas mot denna bakgrund skäl att i detta sammanhang särbehandla dem. Om utskottet skulle överväga att förklara att dessa bestämmelser saknar rättighetsbegränsande karaktär skulle detta dessutom innebära ett förfarande som kräver att Lagrådets yttrande inhämtas, samtidigt som dess ställningstagande skulle sakna praktisk betydelse eftersom bestämmelserna inte kan tillämpas utan att övriga bestämmelser trätt i kraft.

Enligt utskottets mening är 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen således tillämpligt på lagförslagen i proposition 1999/2000:55 i sin helhet, vilka lagts fram i betänkandet 1999/2000:KU15.

Resultatet av prövningen får utskottet för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 27 april 2000

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Kenth Högström (s), Per-Samuel Nisser (m) och Britt-Marie Lindkvist (s).

1. Förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262)

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med
föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrande-
frihetsgrundlagens områden

1999/2000:KU23
Bilaga

under det första kalenderåret. Avgiften skall betalas så snart Radio- och TV-verket meddelat beslut om avgiften.

Radio- och TV-verket skall senast den 31 december varje år fastställa det belopp som skall betalas under det följande kalenderåret. Avgiften skall betalas före utgången av januari månad det kalenderår som avgiften avser.

7 §¹

Ränta skall betalas på koncessionsavgift från förfallodagen. Räntesatsen bestäms enligt 6 § räntelagen (1975:635).

Om Radio- och TV-verket har fattat beslut om den rörliga koncessionsavgiften efter utgången av mars månad, skall ränta ändå betalas från den 31 mars.

Om Radio- och TV-verket har fattat beslut om den rörliga koncessionsavgiften *för television* efter utgången av mars månad, skall ränta ändå betalas från den 31 mars.

Radio- och TV-verket beslutar om ränta.

8 a §

Återkallas ett tillstånd att sända lokalradio gäller skyldigheten att betala avgiften till och med nittio dagar från den dag tillståndet enligt 5 kap. 18 § radio- och TV-lagen skall anses ha upphört att gälla.

En tillståndshavares skyldighet att betala avgift gäller inte för tid efter det att någon annan övertagit tillståndet.

8 b §

Den som får medgivande enligt 5 kap. 15 § radio- och TV-lagen (1996:844) skall betala en avgift som motsvarar vad denne skulle ha betalat om tillståndet förlängts.

¹ Senaste lydelse 1994:402.

